

RECULL DE PARAULES

Tot el poble va col·laborar a l'hora de buscar paraules poc utilitzades, sobre tot els padrins i padrines. Hem respectat en tot moment la parla dialectal del lloc, hem prioritzat l'ús de la paraula per sobre de la normativització lingüística.

Entre tots vam aconseguir el recull següent:

PARAULES

A

aclucar, aixabuc, aigüera.

B.

badoc, balb, buscall, bressol

C

caramell, celler, carcanada, cassigall, cossi.

D

daixonses, desfici, delir, drapaire.

E

embúrnia, embullats, escarxofat, espardenyas, estarrufat, escarafalls, empiocat, enredo, engavanyar.

F

finestró, flassada.

G

gabiejar, ganyota, gormand.

J

jaç.

K

katusca.

L

llevar-se, llicsó.

M

mangarrufes, martingala, mudar, mixó, mangala, minyona, mosso.

O

oncle.

P

pampallugues, patarrella, peüc, palangana.

Q

quisso

R

rampell, renec.

S

safareig, senalla, saó, selló, sutge.

T

tirarany, tiberi, trumfo, tupí.

X

xafarranxo, xona, xurrac.

MANERES DE DIR

- Fer dissabte.
- Anar a estudi.
- Fer un pensament.
- Ser entenimentat.
- Posar tot el recapte a l'olla.
- Passar més gana que un mestre d'escola.
- Semblar una pepa de deu.
- Pots sermonar si el ruc no vol veure.
- Ser més fals que un duro sevillano.
- Semblar un pa de ral.
- Fer les deu hores. (parar pe esmorzar)
- Fer una mossada.
- Fer beguda.
- Mare i filla tres pessetes.
- Històries de la vora del foc.
- Ser cugula (les noies)

DITES

• La pluja de Gener
omple la botà del graner,
i la gerra també.

• Per Sant Vicenç
el sol entra pels torrents.
On no entrarà,
ni casa, ni vinya
no hi vulgueu plantar.

• El sol de Febrer
emmascara com un
carboner.

CANTARELLES

Als joves de ca la Laia
els han tret una cançó
quan se'n van a la vinya
són les vuit o quarts de nou,
quan són a la vinya
prou voldrien treballar,
se'ls posa un os a l'esquena
que no els deixa doblegar.

Les dones de Ferran totes van de cinc en cinc,
l'una li diu a al'altra: sota el davantal ho tinc.
Les dones de Portell totes en tenen la panxa pelada,
i una mica més avall els canta la cogullada.
Els capellans de la Manresana, tots en fèiem pantomima,
i sota la sotana se n'amaguen la sardina.

Si voleu anar al carrer Major
en hi ha una vella al balcó
crident veïns i veïnes
qui m'acaba les farines
que són clares i molt fines
i en surt un sabater
i diu: jo us les acabaré.

Ara bé, ara bé
apa noies, apa noies
ara bé, ara bé
aquell galant paraigüé
Aquell que no tingui feina,
ni treball, ni res que fer,
que s'estigui una miqueta
a escoltar el galant paraigüé.

PARA, PARA, CAÇARILLA

Molts dels coneixements sobre la nostra tradició ens ha arribat a través de les explicacions dels nostres padrins i padrines. És així com hem descobert velles cançons, dites, poesies, paraules, etc., que per a nosaltres han estat una novetat. D'aquesta manera, al llarg del curs hem portat a terme un recull dels elements que ens permeten conèixer la tradició popular.

Una mostra de l'activitat realitzada apareix en aquesta pàgina. Com s'observa, el treball ha girat entorn una cantarella. Hem après que en el llenguatge popular un mateix animal pot rebre diverses denominacions, així un gos li podem dir quisseta o caçarilla. Aquest és un dels molts exemples que ens aporta la tradició oral.

Para, para, caçarilla,
no tenim pa ni farina,
el molí no mòlt,
el forn no cou,
quan el molí moldrà,
el forn courà.
Farem coquetes pel capellà,
per la quisseta també n'hi haurà.
Anirem per aquestes muntanyes
a caçar perdius i aranyes,
i alguns teixons,
que de la pell en farem sarrons
per posar els rosegons de la quisseta.
La quisseta esquivarà les perdius
i l'escopeta farà rrrrrrrr, pooommmmm!!

Aquesta cantarella la cantava una iaia quan era petita i anava a passejar al gos, al voltant de la masia on vivia.

Un avi ens ha explicat que un cop acabada la guerra, es van reobrir les escoles nacionals, els seus mesters feien les festes que venien marcades a nivell nacional i no es tenien en compte les dels diferents pobles. Malgrat això els nens i nenes seguien la tradició de la seva parròquia, de tal manera que per la

Festa Major de la Manresana, els nens i nenes de Sant Ramon els tocava anar a escola i per la festa de Sant Ramon els qui anaven a escola eren els de la Manresana. D'aquí va sortir una curiosa cantarella que ara reproduïrem, i que al mateix cantar-la en to irònic i burleta, es podia escapar alguna petita pedra.

Demà és Santa Madrona,
xirivít, xirivít, pom, pom,
farem la vergonya
als de Sant Ramon.

Demà és Sant Pere Nolasc,
xirivít, xirivít, campana,
farem la vergonya
als de la Manresana.

Aquestes pàgines només són una petita i molt petita mostra de tot el que viàrem recollir a l'escola durant aquestes jornades. Des d'aquí volem agrair molt sincerament l'esforç, col·laboració, paciència, entusiasme... de totes les persones del municipi que van participar en el recull que guardem a l'escola.

Ceip Mare de Déu de la Mercè
Abril de 2009